

Verksamhetsberättelse år 2025 för Odensholms byalag i Sverige och för MTÜ Osmussaare Külaühing i Estland.

Styrelse för Odensholms byalag har under år 2025 varit:

Ordförande: Saga Adolfsson, Sekreterare: Lotta Odmar, Kassör: Mats Erkas

Ledamöter: Annette Brus, Tomas Brus och Evelina Brus. Suppleanter: Stefan Brus, Jan Odmar och Fredrik Linder. Revisor: Mats Karlgren, Revisorssuppleant: Stella Karlgren.

Styrelse för den estländska delen av byalaget, Mittetulundusühing Osmussaare Külaühing, har under år 2025 varit: Ordförande: Saga Adolfsson, Ledamöter: Göran Hoppe och Lotta Odmar. Funktioner som Kassör: Mats Erkas, Revisor: Mats Karlgren och Revisorssuppleant: Stella Karlgren.

Styrelsemöten

Fyra protokollförda möten har hållits i styrelsen under det gångna året.

Medlemsantal

Antalet betalande medlemmar år 2025 var 105 personer.

Samrådsmöte med SOV och hembygdsföreningarna den 15 mars 2025

Annette och Lotta var med från Styrelsen. SOV önskade bland annat att hembygdsföreningarnas styrelser rapporterade till SOV hur vi ser på föreningens framtid och eventuella behov av att SOV agerar. Vi sände ett remissvar där vi skrev att *"Som det ser ut nu så tycker vi att det går bra i vår förening när vi själva ansvarar för att driva en meningsfull verksamhet.... Vi beskrev också vår verksamhet."*

Årsmötet den 22 mars 2025

Det var 29 vuxna och 5 barn som deltog på årsmötet i Österledskyrkan i Gamla Uppsala. Vi hade sedvanliga årsmötesförhandlingar. Vi informerade om bygget av hembygdsgården och att boken om Odensholm nu blir klar. Vi fick god hemlagad mat! Därefter fika med goda hembakta kakor. Vi tackar alla som hjälpt till att ordna detta så bra och trevligt. Vi sjöng de gamla stämningfulla sångerna tillsammans under ledning av Ylva vid pianot. Ylva sjöng väldigt fint Lalehs sång *Minnets Av Ett Hav*.

Boken om Odensholm blev tryckt och klar i början av april 2025

Boken ges ut av Estlandssvenskarnas Kulturförvaltning. Boken är också översatt till estniska. Vi blev tillfrågade av Estlandssvenskarnas Kulturförvaltning redan år 2020 om vi ville skriva om Odensholm. Under åren 2020–2021 arbetade en arbetsgrupp inom byalaget med att skriva och sammanställa boken. Boken innehåller 174 sidor och ca 100 foton och bilder. I maj 2021 lämnade vi manuset till Estlandssvenskarnas Kulturförvaltning. Arbetsgruppen har varit Saga Adolfsson, Lotta Odmar, Göran Hoppe och Mats Erkas. Professor Göran Hoppe har som sakkunnig faktagranskat innehållet i boken.

Under årens lopp har vi samlat på oss mängder av information om livet på Odensholm. Vi har samlat material från arkiv både från Sverige, Estland och Finland. Vi har berättelser, foton och inspelningar från familjerna som bodde på Odensholm. Boken är en samling av historik, berättelser, intryck och egna upplevelser av livet och kulturen på ön, sett genom våra ögon. Berättelser och historier från olika tidsåldrar. Boken kan ses som en sammanfattning av de verkliga människornas berättelser tillsammans med forskares syn på historien. Matthias Bolliger har översatt boken till estniska.

Byalagets medlemmar kan beställa boken från Lotta Odmar.

Överskottet går oavkortat till fonden för Odensholms kulturarv.

Boken säljs också av Aibolands museum i Hapsal, S:t Mikaelsskyrkan i Tallinn, Estniska nationalmuséet i Tartu och av SOV i Stockholm.

Utställning om Estlandssvenskar på Estniska Nationalmuséet (ERM) i Tartu

Utställningen öppnade den 25 maj 2025 och pågår till oktober 2026. Saga och Mats var inbjudna och deltog på invigningen den 24 maj.

Resume' över sommarresan till Holmen 27 – 31/7 2025

Vi var i år totalt 9 st som åkte över till Odensholm, 3 st Erkas, 4 st Nibondas, samt Janne och Lotta med sin segelbåt som redan var där när vi andra kom.

Som vanligt så var arrangemanget väl ordnat med sedvanlig transport från Derhamn av Rita. Väl ute på ön så mötte Janne och Lotta upp och vi slog upp våra tält vid hamnen. Mitt i bestyren med tälten så kom en front och vissa blev lite blöta..

På ön var det sig likt, mycket fågel, framförallt gäss, men även vadarfåglar och en och annan rovfågel. I år kändes det speciellt viktigt att få komma till Odensholm då vår pappa Ivar Brus av Nibondas börd, gick bort i vintras efter ett långt liv, han blev nästan 100 år så när som på en månad. Jag tänkte mycket på honom när vi var på ön de här dagarna och känslan var märklig när man inser att man trampar samma stigar som han gjort som barn, och nu finns han inte mer.

Aldrig mer kan man fråga om något man undrar eller be honom berätta hur livet var på Holmen.

I år var vi annars inför resan extra spända på om vi skulle få vårt hus uppsatt när vi var där, men det visade sig vara svårt att få transporten över genomförd pga. att Rita var fullbokad så vi fick nöja oss med att som vanligt fixa med kyrkogårdsmuren, samt mäta och fundera kring husets placering på tomten.

Som vanligt så företogs många turer på ön och bror Håkan och jag fick tillfälle att gå upp i fyren då vi under lastningen av klappersten som skulle till kyrkogårdsmuren fick paus när Erwin körde med traktorn bort till kyrkan. Väldigt fin utsikt men för en höjdrädd också en utmaning..

Vi tog oss också en tur efter västra sidan och det var som vanligt vackert med dessa nästan oändliga stenstränder. Bad blev det också och det var ovanligt varmt i vattnet, mer än 20 grader nästan alla dagar.

Näst sista kvällen så hade vi bokast bastun för lite tvagning efter några dagar i tält och jobb, skönt. Vädret var i år lite varierande med ömsom regn och sol men alla höll humöret uppe och vi hade fina kvällar och måltider runt lägerplatsen. God mat fixade vi också, både på spritköket men också grillning på en hastigt iordningställd grill.

En fin resa och skön avkoppling och promenader i fädernas spår. Livet kan nog inte vara så mycket bättre egentligen. Och snart har vi ett hus på plats vilket ska bli väldigt fint och skönt för att förenkla övernattningen!

Hoppas verkligen att flera av byalagets medlemmar kan komma med på dessa sommarresor i framtiden, för det är verkligen en fin upplevelse att vara på Holmen och känna historiens vingslag och vårda minnet av våra släktingar och förfäder som hade ön som hem i många generationer.

//Nibondas genom Tomas Brus

Bygget av Holmbogården blev äntligen klart i början av november 2025.

Vi har nu kunnat förverkliga drömmen om Holmbogården, vår hembygdsgård på Odensholm.

Vi är väldigt tacksamma för att dåvarande Nuckö kommun, numera Lääne-Nigula kommun, gjorde en detaljplanering av Bien på Odensholm så att vi 2016 fick köpa Erkas-tomten. Byalaget bildade då den estländska delen av föreningen "MTÜ Osmussaare külaühing" för att möjliggöra ägandet av tomten i Estland. Efter mer än 80 år sedan holmbornas uppbrott från sin ö så har vi nu en hembygdsgård på Odensholm.

Tack vare en lång tid av att samla medel och att så många medlemmar generöst har bidragit under åren så har Odensholms byalag nu en egen hembygdsgård på Odensholm.

Stort Tack till alla medlemmar!

Under hösten 2024 och våren 2025 undersökte styrelsen möjligheten att bygga ett mindre och billigare hus som ryms inom vår budget. Vi hittade en större lokal husfirma i Hapsal som bygger prefabricerade hus. Under påskveckan träffade vi representanter för husfirman TENE i Hapsal. Det var mycket positivt. Vi beställde det prefabricerade huset i slutet av maj och slutförde det i juli. Kostnaden var 21 380 Euro, inklusive transport till Derhamn. Kostnaderna för transport till och på ön är kostsamt. Likaså kostar installation och montering av huset. Budgeten går ihop. Huset blev färdigt på fabriken redan i juli. Under sommaren var det dock inte möjligt att ordna transporten ut till Odensholm. Den 10 september genomfördes äntligen transporten av allt byggmaterial, ett plåttak, balkar, lecablock med mera ut till ön. Den 16 september genomfördes avlastningen i Storhamne med Rita, Ervin, traktor plus vagn och två inhyrda män upp till tomten i Bien. Den 2 oktober utmärktes husets placering av en lantmätare. Den 3 oktober transporterades en grävmaskin, med tillhörande grävmaskinist, till Odensholm igen med pråmen. Marken som huset ska stå på förbereddes och grusades. Så den 24 - 26 oktober installerades och monterades huset av byggaren Tauri med kollega och två extra inhyrda män. Plåttaket monterades den 3 - 4 november.

Det nya huset är placerat på den plats på Erkas-tomten där det gamla boningshuset fanns. Markytan för huset är 56 m² och bostadsytan räknas som 38 m². Huset har ett allrum, två sovrum, ett litet sovloft, en liten köksdel, ett litet förråd och en altan med tak. Alldeles lagom stort. Vi beställde det prefabricerade huset i slutet av maj och i början av november 2025 är nu huset uppbyggt. Men det är inte helt lätt att bygga på en liten ö långt ute i havet.....

Vi har fått den bästa hjälpen av Alar och Katrin Schönberg med planering, logistik, kontakter med byggfirmor, transportörer och allt runtomkring. Vi hade aldrig klarat detta själva. Vi uppskattar också mycket all hjälp och allt engagemang som vi får från Rita och Ervin Koppel.

Holmbogården har utrymme för övernattninng och ska vara en träffpunkt för medlemmar i byalaget som besöker ön. Byalagets medlemmar ska kunna bo i huset vid resor till Odensholm, för att underhålla kyrkogården, kapellruinen och själva hembygdsgården. Olika aktiviteter ska kunna genomföras vid hembygdsgården, både för byalagets medlemmar och för allmänheten.

Dessutom vill vi kunna samla och visa upp material om öns kulturarv i hembygdsgården för såväl estlandssvenska ättlingar som andra intresserade av historien.

Det är viktigt att vi kan motivera och visa att huset och tomten kommer till användning. Att bevara en del av våra förfäders kultur för framtiden, att ha kvar en plats på ön för de kommande generationerna och att vara delaktiga i öns fortsatta utveckling.

Första besöket på Holmbogården

"Lotta och Jan Odmar från styrelsen åkte ut till Odensholm med Rita den 6 november. En annorlunda upplevelse att vara på Odensholm på hösten. Huset och taket ser bra ut. Vi städade bort byggmaterial på tomten, vi täckte fina plankor, samlade ihop flera lådor skruvar och spikar. Vi torkade upp på loftet som nu är torrt, plåttaket håller tätt. Vi städade bort spån och täckte golven lite med täckpapp mot smuts med mera. Vi band ett snöre vid öppningen på altanen för att inte fåren ska stå där. (Men det hjälpte inte...Rita ska bygga en bättre grind.) Vi ställde ut "fuktslukare" i huset. Det kändes Ok och torrt i huset. Vi fikade vid fyren. Det var väldigt många fina kor och får i Bien. När vi var i Hapsal tecknade vi en husförsäkring med försäkringsbolaget ERGO. Rita kommer att kolla och titta till huset när vi inte är där."

Artiklar om Odensholm i Kustbons september- och decembernummer, i Rickul-Nuckös hembygdsförenings medlemsblad i december och i Lääne-Elu i december.

Det finns artiklar om Odensholm, efter underlag från Lotta, Saga och Mats i septembernumret av Kustbon. Där fanns också en positiv recension av vår bok: "Odensholm – en viktig bok om den lilla svenskön vid Finska vikens inlopp" En artikel i Kustbons decembernummer handlar om Holmbogården. Även en artikel i RNHF:s medlemsblad i december om Holmbogården. Artikel finns i Lääne-Elu om hembygdsgården den 13 december.

Kulturombud

Göran Hoppe var byalagets Kulturombud i Estlandssvenskarnas Kulturförvaltning i Estland för år 2023-2025.

